

STORTINGET

Innst. 634 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:273 S (2020–2021)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Solveig Horne, Kari Kjønaas Kjos og Silje Hjemdal om å fjerne foreldelsesfristen for seksualforbrytelser mot barn

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til lovendringer som fjerner foreldelsesfristen for alle typer seksualforbrytelser mot barn.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Martin Henriksen, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen og Kjell-Børge Freiberg, fra Senterpartiet, Jan Böhler og Jenny Klinge, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til representantforslaget fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Solveig Horne, Kari Kjønaas Kjos og Silje Hjemdal om å fjerne foreldelsesfristen for seksualforbrytelser for barn. Komiteen viser også til vedlagte brev av 3. mai 2021 fra statsråden.

Komiteen merker seg at forslagsstillerne viser til at NRK den 9. februar 2020 kunne melde om at det i gjennomsnitt går 17 år fra et overgrep blir begått til det blir politianmeldt. Overgrep kommer ofte ikke frem i lyset før det har gått svært lang tid og ofrene for overgrep har blitt voksne. Forslagsstillerne peker på at det kan gå lang tid før ofrene faktisk tør å fortelle om det de har opplevd, samtidig som det også kan ta lang tid før et offer for overgrep forstår at de handlinger de har blitt utsatt for, aldri skal aksepteres.

Komiteen viser videre til at forslagsstillerne peker på at foreldelsesreglene innebærer at man etter en viss tid ikke lenger kan straffes for kriminelle handlinger man har begått. Det vises til at foreldelsesfristen varierer avhengig av hvilken kriminell handling som har blitt begått. For noen av de mest alvorlige lovbruddene er det ikke foreldelsesfrist. Dette gjelder eksempelvis for drap, voldtekt og seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år, der foreldelsesfristen ble fjernet etter forslag fra regjeringen Solberg i 2014.

Komiteen registrerer at forslagsstillerne viser til at etter dagens regelverk vil overgrep mot barn fortsatt foreldes dersom ikke overgrepet innebærer penetring. Komiteen er enig med forslagsstillerne i at alle seksualforbrytelser mot barn er svært alvorlige, og noe ingen burde oppleve.

Komiteen mener det ikke er noen tvil om at overgrep kan ha livsvarige konsekvenser for dem som rammes, og skape store problemer som varer i lang tid. Komiteen viser til at forslagsstillerne mener at ethvert overgrep vil kunne innebære at den som rammes, ikke klarer å fortelle om overgrepene før i voksen alder, og at det da vil kunne være for sent å idømme overgriperen straffeansvar og gi ofrene den oppreisningen de fortjener.

Komiteen viser til at forslagsstillerne på denne bakgrunn foreslår at foreldelsesfristen for alle typer overgrep fjernes, slik at disse kan straffefølges også der de blir avdekket etter svært lang tid.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener det er gode grunner for å fjerne foreldelsesfristene for alle typer seksualforbrytelser mot barn. Disse medlemmer viser til at i 2014 ble det bestemt at straffansvaret for voldtekt av barn under 14 år og seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år ikke skal foreldes. Dette er begrunnet med handlingens grovhet og med at hensynet til fornærmede veier tyngst.

Disse medlemmer viser videre til at det i likhet med drapssaker, som også er unntatt foreldelse, ofte er mulig å etterforske grove seksualforbrytelser lenge etter at handlingen ble begått. Når det gjelder seksuelle overgrep mot barn, har det også betydning at det kan ta lang tid før den fornærmede er i posisjon til å anmelde, på grunn av sin tilknytning til gjerningspersonen. Disse medlemmer viser også til at Stortinget i fjor vedtok en rekke lovendringer som har betydning for foreldelsesfristen ved seksuallovbrudd mot barn. En viktig endring er at det skal gjelde utskutt foreldelsesfrist i saker om seksuell handling med barn under 16 år etter straffeloven § 304. Det ble også vedtatt utskutt foreldelsesfrist ved brudd på plikten til å avverge nærmere bestemte lovbrudd som rammer barn etter straffeloven § 196. I tillegg vedtok Stortinget å forlenge foreldelsesfristen fra to til fem år for den som tvinger eller forleder et barn under 16 år til å utvise seksuelt krenkende eller annen uanstendig adferd jamfør straffeloven § 305. Disse medlemmer viser til at en samlet justiskomite uttrykte at en forlengelse til fem år ikke er tilstrekkelig, og at foreldelsesfristen for denne typen saker bør forlenges.

Disse medlemmer viser til at Stortinget i november 2020 vedtok at regjeringen skal foreta en helhetlig gjennomgang av foreldelsesreglene for seksuallovbrudd og voldsforbrytelser mot mindreårige, og komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer som hever det generelle nivået på foreldelsesfrister for denne typen lovbrudd. Disse medlemmer ser frem til at spørsmålet om hvorvidt ytterligere seksuallovbrudd mot barn bør unntas fra foreldelse, vurderes i forbindelse med denne prosessen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til begrunnelsen i forslaget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til lovendringer som fjerner foreldelsesfristen for alle typer seksualforbrytelser mot barn.»

Flertallet støtter forslaget om at regjeringen bes om å legge frem forslag til lovendringer som fjerner foreldelsesfristen for alle typer seksualforbrytelser mot barn. Intensjonen i dette forslaget er prinsipielt riktig, det bør ikke være ulike foreldelsesregler knyttet til graden av alvorlighet når det gjelder seksuelle overgrep mot barn. Flertallet mener denne type forbrytelser bør møtes med sterke reaksjoner. Det er viktig også som forslagsstillerne, og justisministeren i sitt svarbrev 3. mai 2021, påpeker, at det kan ta mange år før ofrene modnes til å ta rettslige skritt i slike saker. Da bør ikke en foreldelsesfrist forhindre at overgripere stilles til ansvar. Flertallet vil vise til at justisministeren i svarbrevet viser til anmodningsvedtak fra 3. november 2020, hvor regjeringen bes om å foreta en helhetlig gjennomgang av foreldelsesreglene for seksualforbrytelser og voldsforbrytelser for barn, og videre at hun bekrefter at en vurdering av å fjerne foreldelsesfristen for alle typer seksualforbrytelser mot barn vil inkorporeres i denne vurderingen. Flertallet støtter denne helhetlige tilnærmingen, men vil likevel støtte gjeldende forslag fra Fremskrittspartiet for å få vektlagt viktigheten av dette i regjeringens kommende helhetlige gjennomgang.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil samtidig vise til at politiet i flere år har varslet at de mangler ressurser til å etterforske seksualovergrep mot barn, selv om Riksadvokaten har bedt om at dette skal prioriteres. Dette medlem har derfor i flere alternative budsjetter, og i egne forslag, foreslått å øremerke midler til politiet til dette arbeidet. Dette medlem setter pris på forslagsstillernes engasjement i denne saken, men finner det samtidig underlig at Fremskrittspartiet aldri har støttet Sosialistisk Venstrepartis ulike forslag om å tilføre politiet mer ressurser til dette spesifikke arbeidet.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Ko m i t e e n har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til lovendringer som fjerner foreldelsesfristen for alle typer seksualforbrytelser mot barn.

Oslo, i justiskomiteen, den 1. juni 2021

Lene Vågslid

leder

Ingunn Foss

ordfører

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
21/2412 - TAHE

Dato
03.05.2021

Uttalelse i anledning Dokument 8: 273 S (2020-2021) Representantforslag om å fjerne foreldelsesfristen for seksualforbrytelser mot barn

Jeg viser til Justiskomiteens brev 20. april 2020 med anmodning om departementets uttalelse i forbindelse med behandlingen av Dokument 8: 273 S *Representantforslag om å fjerne foreldelsesfristen for seksualforbrytelser mot barn*.

Jeg vil innledningsvis understreke at seksuallovbrudd mot barn må bekjempes og straffes strengt. Politiets innsats for å avdekke og etterforske slik kriminalitet er blitt økt merkbart de senere årene, og det er i den forbindelse viktig at de strafferettslige foreldelsesfristene er lange nok til at ofrene for slike lovbrudd sikres tilstrekkelig beskyttelse.

La meg innledningsvis referere til omtalen av dette spørsmålet i Prop. 66 L (2019-2020). Norsk straffelovgivning har tradisjonelt hatt som utgangspunkt at straffansvaret for alle lovbrudd – selv de mest alvorlige – bør foreldes. I grove trekk har utgangspunktet vært begrunnet med at behovet for å straffe avtar etter hvert, fordi både styrken av de individualpreventive og allmennpreventive hensyn svekkes når det har gått lang tid siden lovbruddet. Videre har det blitt vist til at hensynet til gjerningspersonen og hans eller hennes nærmeste taler for at adgangen til å stille vedkommende til ansvar på et tidspunkt bør falle bort. Det har også vært trukket frem som et argument for foreldelse at bevisene – og da spesielt vitneforklaringer – blir mer og mer usikre når tiden går, slik at faren for uriktige rettsavgjørelser øker. I tillegg kommer ressurs- og prioriteringshensyn. Strafferettssystemet står hele tiden overfor en svært stor saksmengde, og langt fra alle straffesaker kan følges. Det kan derfor synes rimelig at de eldre sakene foreldes, slik at påtalemyndigheten kan konsentrere seg om de nyere.

Reglene om foreldelse av straffansvar følger av straffeloven §§ 85 til 92. Lovens utgangspunkt er at straffbare handlinger foreldes etter en frist som avhenger av

strafferammen i det enkelte straffebudet. Foreldelsesfristene varierer fra 2 til 25 år. Fristen for foreldelse av straffansvar regnes i utgangspunktet fra dagen det straffbare forholdet opphørte, men ved overtredelse av enkelte lovbrudd skal fristen likevel regnes fra den dagen fornærmede fyller 18 år, jf. straffeloven § 87. Regler om utskutt foreldelsesfrist kom inn i straffeloven ved en lovendring i 1998, og var begrunnet i et ønske om å skape bedre rettsvern for barn.

For de mest alvorlige lovbruddene er det i straffeloven § 91 gjort unntak fra foreldelse for straffansvar. I 2014 ble det bestemt at straffansvaret for voldtekt av barn under 14 år (straffeloven § 299) og seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år (straffeloven § 302) ikke skal foreldes. Unntaket er begrunnet med handlingenes grovhet og med at hensynet til fornærmede veier tungt. I likhet med drapssaker, som også er unntatt foreldelse, vil bevissituasjonen i grove voldtektssaker kunne ligge slik an at det er mulig å etterforske slike lovbrudd lenge etter at handlingen ble begått. Når det gjelder seksuelle overgrep mot barn, har det også betydning at det kan ta lang tid før den fornærmede er i posisjon til å anmelde forholdet, grunnet alder og tilknytning til gjerningspersonen, jf. Prop. 96 L (2013–2014) punktene 3.4.3.3 og 3.4.3.4 side 11–12.

Mot slutten av fjoråret vedtok Stortinget en rekke lovendringer som har betydning for foreldelsesfristen ved seksuallovbrudd mot barn, se Prop. 66 L (2019–2020) og Innst. 41 L (2020–2021). Endringene trådte i kraft ved årsskiftet. En viktig endring er at det skal gjelde utskutt foreldelsesfrist i saker om seksuell handling med barn under 16 år etter straffeloven § 304. Siden det er tale om handlinger som fornærmede ofte ser seg i stand til å fortelle om først etter at det har gått noe tid og fornærmede er blitt vesentlig eldre, vil en utvidelse i mange tilfeller kunne være nødvendig for at slike overgrep skal kunne avdekkes og straffes.

Det ble også vedtatt utskutt foreldelsesfrist ved brudd på plikten etter straffeloven § 196 til å avverge nærmere bestemte lovbrudd som rammer barn. De angitte lovbruddene er straffeloven § 282 om mishandling i nære relasjoner, § 284 om kjønnslemlestelse, § 299 om voldtekt av barn under 14 år og § 303 om grov seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år. Dette vil sikre at det er tilstrekkelig tid til å avdekke og etterforske brudd på avvergingsplikten i tilfeller der barnet var vesentlig yngre enn 18 år på handlingstidspunktet.

I tillegg vedtok Stortinget å forlenge foreldelsesfristen fra to til fem år for den som tvinger eller forleder et barn under 16 år til å utvise seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd, jf. straffeloven § 305. Departementet foreslo imidlertid ikke å innføre regler om utskutt foreldelse for overtredelser av dette straffebudet. Jeg har notert meg at en samlet justiskomiteé mener en forlengelse til fem år ikke er tilstrekkelig, og at foreldelsesfristen for denne typen saker bør forlenges, jf. Innst. 41 L (2020–2021).

I forbindelse med behandlingen av forslagene vedtok Stortinget 3. november 2020 anmodningsvedtak nr. 50 til regjeringen. I vedtaket ble regjeringen bedt om å «foreta en helhetlig gjennomgang av foreldelsesreglene for seksuallovbrudd og voldsforbrytelser mot mindreårige, og komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer som hever det generelle nivået på foreldelsesfrister for denne typen lovbrudd».

Jeg tar sikte på å følge opp Stortingets vedtak 3. november 2020 så snart som mulig.
Etter mitt syn er det naturlig at spørsmålet om ytterligere seksuallovbrudd mot barn bør
unntas fra foreldelse, vurderes i forbindelse med denne prosessen.

Med hilsen

Monica Mæland

